

Algemene politieke beschouwingen, 17 september 2014

De voorzitter:

Ik verzoek de leden om hun plaatsen weer in te nemen. De hele dag hebben wij gewacht op de bijdrage van de heer Van der Staaij die hij zal leveren onder het toezicht van onze oud-collega, de heer Van der Vlies. Ik geef het woord aan de heer Van der Staaij.

De heer Van der Staaij (SGP):

Mevrouw de voorzitter. Het einde van een lange vergadering komt in zicht. Het is vrijdagmiddag in de Trêveszaal en aan het eind van die vergadering doet de minister-president een opvallende aankondiging. Hij stelt de volgende vraag: "Zullen wij de volgende keer de ministerraad beginnen met een Bijbelstudie?" Iedereen is natuurlijk verbouwereerd. Wat krijgen we nou? Minister Plasterk zegt: "Dat wordt warempel echt Paars met de Bijbel." Minister Blok vraagt zich af: "Is dat niet in strijd met de scheiding van Kerk en Staat?" Minister Hennis huivert hardop: "Wat zal Pechtold hier niet van zeggen?".

"Ik snap dat ik iets uit te leggen heb", zegt de minister-president, "maar zeg nu zelf, is het niet goed als er een beetje meer inspiratie in ons beleid komt? Wat meer passie, wat meer bezieling, daar is toch niets mis mee?" Minister Schultz valt hem verrassend bij: "Als je ziet hoe soms in het Westen ook jongeren zomaar gegrepen kunnen worden door de idealen van ISIS en zo, vraag ik mij weleens af of er een tekort aan zingeving en spiritualiteit is in onze samenleving." "Mooi gesproken, Melanie", zegt de minister-president, "hoe je ook tegenover godsdienst staat, het zou gek zijn om de Bijbel te negeren. Die heeft tenslotte een enorme invloed gehad op onze geschiedenis en cultuur, zeg ik als historicus. Op kosten van de Staten-Generaal is de Bijbel ooit zelfs in het Nederlands vertaald. Dat waren nog eens tijden! Trouwens, tegenwoordig hoor je steeds meer Chinezen en Zuid-Amerikanen over de Bijbel. Als wij niet oppassen, snappen wij straks niet meer waar zij het over hebben."

"Ja, maar hoe komt dat in het buitenland over?" vraagt de vertegenwoordiger van de Rijksvoorlichtingsdienst. "Kijk naar ISIS, kijk naar Boko Haram in Nigeria. Allerlei religieuze fanaten maken de wereld onveilig. Kun je dan niet beter zwijgen over alles wat naar godsdienst ruikt?" "Dat is onzin", reageert Rutte stellig. "Een. Iedereen weet dat ik echt alles kan uitleggen. Zelfs de gedoogconstructie met Wilders snappen ze in het buitenland, uiteindelijk. Twee. Omdat radicale moslims gruwelijke misdaden plegen, hoeven wij toch niet gelijk alles wat met godsdienst te maken heeft over één kam te scheren? Trouwens, het is ook niet eerlijk om het alleen aan godsdienst te koppelen, want je ziet dat mensen als Hitler, Stalin en Mao volstrekt seculier waren, maar ook uitermate gewelddadig. Elke absolute overtuiging kan kennelijk een voedingsbodem voor geweld opleveren. Luister, het is uiteindelijk simpel: over alles wat van waarde is, wordt ruzie gemaakt. Over brood bijvoorbeeld of over olie, maar daarom stoppen wij toch ook niet met eten of met autorijden?"

"Oké", zegt de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, "maar is het wel ooit eerder in de Nederlandse geschiedenis gebeurd dat tijdens een ministerraad uit de Bijbel werd gelezen?" "Weet ik niet; zoeken wij uit", zegt de minister-president. "Genoeg gepraat, laten wij die Bijbelstudie gewoon eens proberen", zegt de minister-president, "wie neemt er de volgende keer een Bijbel mee?" "Dat regel ik wel.", bast Ivo Opstelten. "Eerder dit jaar heb ik een fraaie Rembrandtbijbel cadeau gekregen op de SGP-jongerenavond met mooie platen erin. Dan kunnen we gelijk tegen Pechtold zeggen dat het ons zeker om de fraaie schilderijen en etsen gaat. Daar kan hij als oud-veilingmeester niets op tegen hebben. Feiten zijn gewoon feiten, dat is glashelder.", aldus minister Opstelten.

En zo gebeurt het dat in de volgende ministerraad de Rembrandtbijbel klaar ligt. "Maar wat gaan we lezen?", vraagt Rutte. "Dat verhaal over hard werken, je talenten gebruiken.", oppert minister Kamp. "Ja", zegt minister Asscher, "misschien iets over de overheid als schild voor de zwakken." Minister Ploumen wint het pleit met een ander voorstel: "Laten we lezen over de barmhartige Samaritaan. Je weet wel, dat verhaal over een beroofde man die halfdood langs de weg ligt en uiteindelijk door een vreemdeling wordt verzorgd en geholpen. Zelfs de VVD kwam een tijdje geleden bij een algemeen overleg over ontwikkelingssamenwerking met dit verhaal op de proppen." Iedereen knikt instemmend. Het wordt de barmhartige Samaritaan.

In de Trêveszaal klinkt even later vanuit de Rembrandtbijbel de geschiedenis van de barmhartige Samaritaan, Lucas 10 vanaf vers 30: "Een zeker mens kwam af van Jeruzalem naar Jericho, en viel onder de moordenaars, welke, hem ook uitgetogen" — de kleren uitgetrokken — ", en daartoe zware slagen gegeven hebbende, heengingen, en lieten hem half dood liggen. En bijgeval kwam een zeker priester dien weg af, en hem ziende, ging hij tegenover hem voorbij. En desgelijks ook een Leviet, als hij was bij die plaats, kwam hij, en zag hem, en ging tegenover hem voorbij. Maar een zeker Samaritaan, reizende, kwam omtrent hem, en hem ziende, werd hij met innerlijke ontferming bewogen. En hij, tot hem gaande, verbond zijn wonden, gietende daarin olie en wijn; en hem heffende op zijn eigen beest, voerde hem in de herberg en verzorgde hem. En des anderen daags weggaande, langde hij twee penningen uit," — haalde twee penningen tevoorschijn — "en gaf ze den waard, en zeide tot hem: Draag zorg voor hem; en zo wat gij meer aan hem ten koste zult leggen, dat zal ik u wedergeven, als ik wederkom." Tot zover.

"Wat mij aanspreekt", reageert de minister van Volksgezondheid als eerste, "is dat hij als Samaritaan gewoon aanpakte: handen uit de mouwen, wonden verzorgen, slachtoffer onderdak geven en zorgdragen voor eerste hulp. Wat ik dan overigens weer niet zo verstandig vind, is dat die Samaritaan zegt 'als het meer kost, dan betaal ik dat wel'. Van die houding moeten we als overheid juist af. Dat is openeinde-financiering." "Mee eens", zegt minister Kamp. "Weten jullie trouwens wat Margaret Thatcher ooit in een interview over dit verhaal zei? Niemand zou zich de barmhartige Samaritaan herinneren als hij alleen goede bedoelingen had. Hij had ook geld. Ik wil maar zeggen: het geld moet wel eerst verdiend worden." "Precies", knikt de minister-president, "die Samaritaan nam gewoon zijn verantwoordelijkheid. Kijk, dat is nou die participatiesamenleving waar we het al een jaar over hebben. Maar, Jeroen, wat zit jij te peinzen?" "Nou", zegt de minister van Financiën, "misschien een beetje een rare vraag, maar ik zat mij af te vragen wat er zou gebeuren als het Centraal Planbureau dit verhaal zou doorrekenen. Al die tijd dat die Samaritaan met zorgtaken bezig was, kon hij niet werken. Is het model dat wij gebruiken en waarbij bijvoorbeeld zorg voor je vader, je moeder of een ziek kind niet wordt meegerekend, eigenlijk niet wat kortzichtig?" "Goed punt", zegt de minister-president, "maar wel lastig, dat parkeren we even."

"Maar Lodewijk wil ook wat kwijt, zie ik", zegt de minister-president, "en Frans. En dan rondt we af." Minister Asscher: "Wat mij opvalt, is dat die Samaritaan uiteindelijk hulp biedt, terwijl Joden en Samaritanen ongelooflijk vijandig tegenover elkaar stonden. Volgens mij is het heel belangrijk dat bevolkingsgroepen elkaar als naaste zien. Daarin moeten wij echt blijven investeren." "Helemaal mee eens," zegt minister Timmermans. "Ik zei het pas nog in een overleg over mensenrechten: hoe kan het toch dat mensen elkaar soms de ergste dingen aandoen? Mijn antwoord is: door de ontmenselijking, de ander niet als medemens zien. Overigens, op de weg van Jeruzalem naar Jericho, waar dit verhaal zich afspeelt, is het nog

steeds niet pluis." "Wacht even," zegt de minister-president, "wij kunnen niet alle wereldproblemen in één klap hier oplossen, maar een flinke scheut barmhartige Samaritaan kunnen ze in het Midden-Oosten wel gebruiken, dat is zeker waar. Dank je wel voor al jullie inbreng. Ik vond het fantastisch," aldus de premier. "Dan gaan wij nu naar agendapunt 2."

Mevrouw de voorzitter, het zal u niet verbazen dat de SGP veel waardering heeft voor deze Bijbelstudie in de ministerraad. Overigens, ik begreep dat de minister-president liet uitzoeken of het ooit gebeurd is dat een ministerraad met Bijbellezing is geopend. Ik hoor daar zelf ook graag het antwoord op. Maar, met alle waardering, sta mij toe een kritische kantlezing te plaatsen. Ik vond de schriftlezing ietwat mager, want om het verhaal goed te plaatsen, moet je eigenlijk ook de verzen ervoor en erna lezen. Dan zie je dat Jezus dit verhaal vertelt als antwoord aan een wetgeleerde. Deze wetgeleerde brengt eerst prachtig onder woorden waar het op aankomt: God lief te hebben met je hele hart en je naaste als jezelf. Maar dan komt die wetgeleerde met een strikvraag. Hij zegt: wie is eigenlijk mijn naaste die ik moet liefhebben? Als antwoord op die vraag vertelt Jezus het verhaal over de barmhartige Samaritaan en laat hij vervolgens de indringende oproep klinken: wees die barmhartige Samaritaan, laat niemand aan zijn lot over, word de naaste van wie zorg nodig heeft.

Als mij de vraag zou worden gesteld wat de politieke toepassing is die ik tegenover het kabinet wil geven aan deze geschiedenis, zou, misschien wat verrassend, mijn eerste les zijn: pak de rovers aan die de weg onveilig maken. Investeer extra in defensie en veiligheid, dé kerntaken van de overheid. Wie weerloze schapen wil beschermen, moet wolven verjagen. Daarom hebben wij met overtuiging gepleit en zullen wij blijven pleiten voor meer inzet voor veiligheid en defensie, voor meer geld voor het Openbaar Ministerie, onder andere om jihadisten aan te pakken en om werk te maken van de bestrijding van de groeiende Jodenhaat, en voor meer geld voor Defensie om de slagkracht van ons leger te vergroten. Wij zijn blij daarvan wat terug te zien in de begroting. Een trendbreuk, zo klonk het ook in de troonrede. Dat klinkt veelbelovend. Maar hoe gaan wij dat in de komende tijd nu echt merken, vraag ik de minister-president.

Inzet voor vrede en veiligheid stopt natuurlijk niet bij de landsgrenzen. Daarom doe ik de oproep aan het kabinet: steun ook andere landen in het voorkomen en beteugelen van geweld, steun Israël tegenover Hamas en andere terroristen die de weg van Jerusalem naar Jericho onveilig maken, verdedig het recht van Israël om zich te beschermen tegen degenen voor wie een mensenleven niet telt, en draag ook bij aan de bescherming van Joden en christenen en andere minderheden die het slachtoffer worden van de oorlogsgodsdienst van radicale moslims. Kijk alstublieft niet weg bij het verdrijven van christenen uit Irak, Syrië en zo veel andere landen.

Dan de tweede les. Men hoort mij niet zeggen: overheid, wees de barmhartige Samaritaan, want voordat je het weet, wordt het een aanmoediging voor een reusachtige overheid met duizenden regeltjes, en daar knapt die halfdode man langs de kant van de weg niet van op. We moeten ook niet bij elke maatregel om de overheidsuitgave te beteugelen, zeggen dat die onbarmhartig is. Nee, als bijvoorbeeld de rollator niet meer door de Staat wordt betaald, is dat niet barmhartig maar redelijk, ook al levert het in kille staatjes koopkrachtverlies op.

De SGP maakt zich er wel sterk voor dat mensen in de knel op steun kunnen rekenen. Ik noem chronisch zieken en kwetsbare ouderen met een smalle beurs. Onze oproep aan het kabinet is: stel gemeenten in staat om hun taak als schild voor de zwakken waar te maken. Zorg dat het verdeelmodel voor de zorgtaak die bij de gemeenten ligt, eerlijk is. Steun de

barmhartig Samaritaan maar wees een barmhartige samaritaan is een appel op de burger. Tegen de overheid is onze boodschap eerst en vooral: steun de barmhartige Samaritaan. Kabinet, moedig mensen aan en steun mensen royaal om barmhartigheid te tonen. Barmhartigheid is in de praktijk gebrachte liefde. Steun moeders en vaders, mantelzorgers en vrijwilligers. Dat is juist nu belangrijk, nu veel taken terug in de samenleving worden gelegd.

Inderdaad, minister Dijsselbloem, onze economische modellen zijn soms wat kortzichtig. We verwachten in onze tijd weer meer van de zorg van mensen voor elkaar. De waardering voor onbetaald werk zie je echter absoluut niet terug in de economische modellen, noch in de hoofdlijnenbrief over een nieuw belastingstelsel. De SGP vraagt nadrukkelijk aandacht voor de portemonnee van de alleenverdiener. Juist in alleenverdienersgezinnen wordt vaak veel werk gemaakt van onbetaalde barmhartigheid. Dat moet niet worden afgestraft maar beloond. Iedereen is voor de mantelzorger, maar hoe merkt de mantelzorger die waardering in zijn of haar portemonnee? Kortgeleden kwam een onderzoek naar buiten waaruit blijkt dat mantelzorgers financieel klem zitten door het grote beroep dat op hen wordt gedaan. Wat is de reactie van het kabinet daarop?

Het kabinet streeft op lange termijn naar een nieuw belastingstelsel. Prima. Hoe wordt echter voorkomen dat het op de lange baan wordt geschoven? Wat meer ambitie kan geen kwaad. Het is hard nodig om een eenvoudiger en eerlijker belastingstelsel te krijgen, met lagere lasten op arbeid.

Inderdaad, minister Kamp, het geld moet wel verdiend worden. Hoe gaat de ondernemer merken dat het kabinet hem een warm hart toedraagt? Heel goed dat het lage btw-tarief voor de bouwsector een halfjaar wordt verlengd, maar wordt het innovatiefonds zo ingericht dat de kleinere ondernemer er ook echt van kan profiteren?

Barmhartigheid kijkt verder dan de eigen neus lang is. De wereld is vol nood en ellende. Je weet soms niet waar je beginnen en eindigen moet. Ruimhartige noodhulp wereldwijd en fatsoenlijke opvang van vluchtelingen is eis van barmhartigheid. Elk mens is onze naaste. De SGP steunt van harte de flink extra budgetten hiervoor. Onze oproep daarbij is: probeer niet om alles via de overheid zelf te doen, maar geef vooral ook steun aan bestaande maatschappelijke organisaties die zich hier al voor inzetten en die in het gebied goed bekend zijn. Wil het kabinet hier werk van maken?

De barmhartige Samaritaan kwam in actie. Hij liep gevaar. Het was een onveilig gebied, maar hij liep en keek niet weg. Ik zeg er gelijk bij dat dit een zelfkritische boodschap is, juist ook voor godsdienstige mensen, en dus ook voor christelijke politici een pittige boodschap. De geestelijken, de priester en de leviet, liepen met een grote boog om de gewonde man heen. Daarom vind ik een debat als vandaag mooi, al mag het soms best wat korter duren, om van andere partijen te leren voor welke nood zij aandacht vragen. Hebben wij altijd wel door wat er zich afspeelt langs de kant van de weg? Dat maakt het debat juist zinvol en waardevol.

Mag ik dan echter wel indringend een vraag stellen? Wij hebben het idee dat er voor bepaalde noden weleens erg weinig oog is, bijvoorbeeld voor de nood van ongeboren kinderen die niet geboren mogen worden. ik vind het treurig als het wel uitgebreid over acht wilde zwijnen en Zwarte Piet gaat in dit land, maar niet over duizenden gevallen waarin financiële problemen reden zijn voor abortus. Het moet toch mogelijk zijn om die financiële problemen aan te pakken in plaats van een leven te beëindigen? Het wegstijgen moet hier stoppen. Ik noem ook de pijn van gebroken gezinnen, de gevolgen van ernstige relatieproblemen voor met name

kinderen. Voor deze nood mogen wij de ogen niet sluiten. Ik snap dat dit gevoelige onderwerpen zijn, maar wil deze punten toch heel graag noemen, omdat wij zelf weleens verbaasd zijn dat deze noden zo weinig aandacht krijgen. Ik wil daaraan toch een appel verbinden. Zoals wij open willen staan voor andere noden, waarvan men zich afvraagt of onze partij er wel voldoende oog voor heeft, mag ik zo ook vragen om juist deze noden indringend onder ogen te zien?

Ik ga afsluiten met een persoonlijke noot. Weet u wat ik de mooiste woorden uit die geschiedenis van de barmhartige Samaritaan vind? "Innerlijke ontferming". Die bewogenheid, die "innerlijke ontferming", is eigenlijk de hefboom die die barmhartige Samaritaan in beweging zet. Wij hebben in ons wetboek keurig geregeld dat je niet zomaar kunt weglopen bij een zwaargewonde, want dat is volgens het Wetboek van Strafrecht gewoon een strafbaar feit, maar als barmhartigheid het van de wet moet hebben, schiet het niet op. Wij kunnen ons hier de blaren op de tong praten over koopkrachtplaatjes en puntenwolven en dat is prima, maar het leven is meer dan koopkracht. Laten wij dat ook niet vergeten: mensen die elkaar steunen, elkaar nabij zijn in vreugde en verdriet, mensen die omkijken naar elkaar, die verder kijken dan het hier en nu! Wij zagen het deze zomer gelukkig ook in de saamhorigheid na de afschuwelijke vliegcrash. Ik sluit mij heel graag aan bij de woorden van respect en waardering in de richting van het kabinet die ook door andere collega's vandaag al zijn uitgesproken. Het is in alle triestheid mooi om te zien hoe zo'n dag van rouw vorm en invulling kreeg. Barmhartigheid, elkaar nabij zijn: het is allemaal niet zomaar te meten en te peilen. Het kon niet in grafiekjes en tabelletjes en je hebt het er niet zo makkelijk over in allerlei debatten, maar het is wel ongelooflijk belangrijk voor de kwaliteit van de samenleving en het peil van onze beschaving.

In landen als Iran, Pakistan en Irak worden christenen soms hevig vervolgd. Haat op de straten is daar aan de orde van de dag. In de troonrede klonk het gisteren: laat die haat niet overwaaien naar onze straten. Inderdaad, maar juist op basis van de ontmoetingen met mensen uit die gebieden die ik heb gehad, zou ik zeggen: laat de liefde die men daar soms tegen de klippen op in de praktijk weet te brengen, wel overwaaien en hier meer en meer wortel schieten! Ik vind het indrukwekkend om te merken hoe pure haat soms wordt beantwoord met pure liefde. Het geheim van die mensen is dat zij zich ook gevoed weten door het woord van God, door de boodschap om zelfs vijanden lief te hebben. Zij weten van de innerlijke ontferming van Christus, zijn barmhartigheid, zijn liefde in hun hart. Daarom kunnen zij liefde geven en barmhartigheid in de praktijk brengen. Om die ontferming, om die barmhartigheid bidden wij elke week in onze fractievergadering: voor het kabinet, voor het parlement, voor het land en voor de wereld. Gezegend het land dat rijk is aan barmhartigheid!

De heer **Pechtold** (D66):

Ik dank de heer Van der Staaij voor de keuze voor Rembrandt. Met de keuze voor Rembrandt snap ik weer waarom wij elkaar zo nu en dan vinden. In de tijd dat de vrijzinnig-liberalen in Amsterdam bestuurden, net als nu en zoals zolang, was Rembrandt daar kunstenaar. Hij is bekend geworden vanwege de Nachtwacht, een liederlijk gezelschap dat het nachtleven een beetje reguleerde, maar zelf ook een borrel lustte. Hij is bekend van De anatomische les van Dr. Nicolaes Tulp, eigenlijk een voorloper van de medisch-ethische vraagstukken. Hij is bekend van Het joodse bruidje: eigenlijk een voorechtelijke zwangerschap, maar toch waren ze gelukkig. Mijn favoriet is echter minder bekend: het portret van Catrina Hoogsaet. Wij konden het kopen, maar hebben dat onder het vorige kabinet helaas niet gedaan. Dit was het schilderij van een vrouw die geen pedante man nodig had. Zij was gescheiden, zij was

ondernemer en zij was een echte Amsterdammer. Dat de heer Van der Staaij en ik ons op dit late uur in Rembrandt kunnen vinden, doet mij goed.

De heer **Van der Staaij** (SGP):

Ik ben blij met de waarderende woorden voor Rembrandt, maar had eerlijk gezegd gedacht dat de voorkeur van de heer Pechtold meer uitging naar het huishouden van Jan Steen!

(Hilariteit)